№ 12 ՈՒՐԲԱԹ ՑՈՒՆՎԱՐԻ 19 **1901** ՈՒՐԲԱԹ ՑՈՒՆՎԱՐԻ 19 № 12

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅ **1901** ԹՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(29-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՑՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՑՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ամեն օր բացի տօներին յաջորդող օրերից.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն եւ մէկ եւ տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն եւ ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. եւ մի ամսվանը՝ 1 րուբլի։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 7 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի։

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա եւ Բարօնսկայա փողոցների անկիւն)։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, եւ առհասարակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպութեան սկիզբը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր. — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ազատ ժամեր.

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՍԿԻԶԲԸ

—

Անցեալ տարի, երբ Անդրկովկասի և Փոքր-Ասիայի զանազան անկիւններում տեղի ունեցան երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ և երբ նոյն իսկ մասնագէտ անձինք անկարող եղան որոշ կարծիքներ յայտնել այդ ցնցումների բնաւորութեան մասին, պարզվեց, որ երկրաշարժի ուսումնասիրութեան գործը մեր երկրում գտնվում է անմխիթար և շատ անկատար վիճակի մէջ։ Բանից դուրս եկաւ, որ մենք շատ քիչ տեղեկութիւններ ունենք մեր երկրաշարժի մասին, չը նայելով այն հանգամանքին, որ մեր երկիրը գտնվում է երկրաշարժների աւելի յաճախ կրկնվող գօտիում։

Այժմ դիտաւորութիւն կայ երկրաշարժների ուսումնասիրութեան համար բանալ մի շարք կայարաններ մեր երկրում։ Թիֆլիսի օդերեւութաբանական դիտարանում անցեալ տարվանից դրված է մի նոր գործիք, այն է Ռեբար-Պաշվից-Էլերտի հօրիզօնական ճօճանակը, որ շատ դիւրազգաց է դէպի երկրի օրօրումները և նշանակում է երկրաշարժի ամենաթեթև արտայայտութիւնները։ Թիֆլիսը համարվում է երկրաշարժական դիտողութիւնների համար առաջնակարգ կայարան, որին հաւասար են Տաշկենտի և Իրկուտսկի կայարանները։

Բացի այդ առաջնակարգ կայարանից կը բացվեն երկրորդական կայարաններ Ախալքալաքում։ Բագւում, Բաթումում, Երեւանում, Դերբենտում և Վլադիկավկազում։ Այդ կայարանների համար, որոնք համարվում են իբրև երկրաշարժի կենտրոններին աւելի մօտիկ տեղեր, ձեռք կը բերվեն աւելի ծանր ճօճանակներ, այն է Գրաբլովից-Օմորի սիստեմի։ Իսկ ինչ վերաբերում է միւս տեղերին, նրանց համար մշակվում է դիտողութիւններ կատարելու աւելի հասարակ և հեշտ ծրագիր էժան և պարզ ձեւով շինված գործիքների միջոցով։ Այդպիսի գործիք պատրաստելու նեղութիւնը իր վրա է վերցրել պրօֆէսոր Լեվիցկին։ Նա յոյս ունի այնպիսի գործիք տալ մարդկանց ձեռքը, որ նրանք կարող լինեն նոյն իսկ առանց մեծ փորձառութեան կատարել անհրաժեշտ դիտողութիւններ իրանց կեցած տեղերում։

Այդպիսի հետազօտութիւնների և դիտողութիւնների անհրաժեշտութեան մասին մենք առիթ ենք ունեցել խօսելու։ Այժմ նորից ցանկութիւն ենք յայտնում, որ գործը շուտով ստանայ լուրջ կազմակերպութիւն և իր իրագործութեան համար գտնէ հմուտ և գործունեայ ղեկավարողներ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Մի համառօտ տեսութեան մէջ «Вѣстникъ Европы» ամսագիրը, իրան միայն յատուկ բարեխղճութեամբ եւ լուսամտութեամբ, պատկերացնում է այն առաջադիմական շարժումը, որ գործեց անցեալ դարում հասարակական կեանքը Ռուսաստանի մէջ։ Եւ իրաւ, որքան փոփոխութիւն։ Մենք տեսնում ենք XIX դարի սկզբի Ռուսաստանը, ուր չեն նկատվում գործող հասարակութեան անհրաժեշտ տարրերը։ Նկատվում էին միայն երկու դասակարգեր—ծառայող պաշտօնեաները եւ կալուածատէրերը. չը կան հասարակական ինքնուրոյն, անկախ պաշտօններ, գրականութեան, գիտութեան նուիրված մարդիկ պաշտօնեաներ են, պետական ծառայութեան մէջ գտնվողները։ Ֆրանսիական արշաւանքը դէպի Ռուսաստան եւ ռուսների արշաւանքը դէպի Ֆրանսիա (1812—1815 թ.) պատռում են չինականութեան պատերը եւ արեւմտեան հոսանքները մտնում են Ռուսաստան։ Կամաց-կամաց, բայց անյողդողդ քայլերով առաջ է գնում հասարակական կեանքը. կրթութիւնը առաջ է գնում, երեւան են գալիս ազատ պարապմունքների տէր մարդիկ գեղարուեստի, գիտութիւնների զանազան ճիւղերում։ Յայտնի է, որ այդ առաջադիմական շարժումը Ռուսաստանի մէջ միանման անընդհատ ու անարգելք չէր. 1825 թւականի անցքերը, 1848-ի եւրօպական յեղափոխութիւնները պատեր քաշեցին հասարակական կեանքի կանօնաւոր զարգացման առաջ. բայց գործունէութիւնը վերանորոգվում էր ամեն անգամ, երբ հնարաւորութիւն էր ստեղծվում։ 1856-ի արեւելեան պատերազմը բերեց իր ետեւից վաթսունական թւականների շրջանը, երբ հասարակական գործունէութիւնը տենդային կերպարանք ընդունեց։ Ութսունական թւականներին սկսվեց նոր շրջան, որ վաթսունական թւականների շարունակութիւնը չէր։ Հետաքրքրական է մանաւանդ այն պատկերը, որ ներկայացնում է առաջադիմական եւ պահպանողական հոսանքների ընդհարումը։

Պահպանողական անուանված տենդենցիաները, ի հարկէ, չեն ոչնչանում. կուլիսների ետեւում նրանք լարում են իրանց ոյժերը, բայց խուսափում են լոյսից։

Այսպէս էր վաթսունական թւականներին. բայց դարի վերջին քսանամեակում պահպանողական մամուլը ընդունում է այլ կերպարանք։

Ութսունական թւականների սկզբում չէր մնացել մի մեծ ռէֆօրմ, որի դէմ խօսած չը լինէր Կատկօվը։ Նրա պատգամներին անյողդողդ հետեւում են նրա յաջորդները, թէեւ վաթսունական թւականների վերանորոգութիւններից շատ քիչ բան է մնացել։ Նրանց մօտ մրցութեան միջոցների մէջ նոյնքան քիչ բան կայ «պահպանողական», որքան եւ նպատակների մէջ։ Մեծ դեր կատարում է «սրտինը կարդալը», որ ապառնում է ոչ միայն խօսքի ազատութեան, այլ եւ մտքի ազատութեան։

Ընդհանուր առմամբ, պատկառելի ամսագիրը մեծ յոյսով է նայում ապագային եւ հաւատում է, որ հասարակական զարգացումը առաջ կը գնայ։

Մենք գիտենք, որ մեր սերունդը,—յիսունական եւ վաթսունական թուականների սերունդը, որ արագ իջնում է ասպարէզից—չի տեսնի ռուսաց հասարակական կեանքի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԶԱՏ ԺԱՄԵՐ

Մեր օրիորդները

—

20—30 տարի առաջ, երբ հայ ընտանիքում ծնվում էր տղայ—երեխայ, ամբողջ տունը լցվում էր ուրախութեամբ։

Ծնողները գրկում—համբուրում էին միմեանց, ցնծութեան արտասուք թափում, սրտաբուղխ շնորհակալութեան մաղթանքներ վերառաքում դէպի երկինք։

Ծառաներն ու աղախինները աջ ու ձախ էին վազում ազգականներից եւ բարեկամներից «մուշտուլուղ» ստանալու։

Վերջիններս էլ՝ ուրախ լուրը առնելուն պէս՝ շտապում էին բաղդաւոր հօրն ու մօրը աչքալուսանք տալու, նորածին տղայի համար երկարակեցութիւն, երջանկութիւն ցանկալու։

Ուրախութիւնը ընդհանուր էր, աննկարագրելի։

Ուրիշ, միանգամայն հակառակ պատկեր էր ներկայացնում տունը աղջիկ—երեխայի ծնընդեան ժամանակ։

Մանկաբարձուհին համր, տրտում. ծննդական—մայրը սեւ—ազաւոր. հայրը մտախոհ, տխրերես. ազգականները լուռ, գլխակոր։

Նոյն իսկ նորածինը, զգալով իրան ցոյց տըւած սառն ընդունելութիւնը, չէ համարձակվում մանկական առաջին ճիչով խանգարել շրջապատողների սեւ տրամադրութիւնը, այս ընդհանուր սուգը։

Կենդանի յիշում եմ, ինչպէս մի հայր, իններորդ աղջկայ մկրտութեան օրը, ասում էր.

—Հէնց որ կինը էգ երեխայ ծնեց, պէտք է իսկոյն, որտեղից որ է, մի հազար րուբլի ճարել, չարաբաստիկ աղջկայ անունով բանկ դընել եւ, տուն վերադառնալով, մի լաւ «քէօթակ» տալ ծննդկանին՝ իբրեւ խրատ…

Ինչու այսպէս էր 20—30 տարի առաջ։ Որտեղից այս տխուր երեւոյթի ծագումը։

Դժուար չէ բացատրել պատճառը։

Տղայ-երեխան,—այսպէս էին դատում մեր պապերն ու հայրերը—կը մեծանայ, ուսում կառնէ, որ եւ է արհեստ կը սովորէ եւ մի աշխատանքի ձեռնարկելով՝ ծնողներին նեցուկ—օգնական կը կանգնէ։

Մինչդեռ աղջիկը—ό, աղջկայ ցաւը մեծ է ու շատ—մի «դարդուբալայ» է հօրն ու մօրը գլխին։ Նրան պէտք է կերակրել, հագցնել ամեն օր, ամեն տարի, մինչեւ կը գայ 15—16 տարեկան հասակը. յետոյ դարձեալ ահագին ծախսերով, շատ անգամ եւ օժիտով մարդու տալ ու ազատվել։

Ազատվել մի ծանր, մի աւելորդ բեռից։

Տղան հօրն ու մօրն է պատկանում։ Աղջիկը «ամանաթ» է։ Աղջիկը օտարինն է։

—

Բարեբաղդաբար՝ փոխվեցին ժամանակները, փոխվեցին եւ բարքերը։

Աղջիկ—մարդու վիճակը օրէցօր բարւոքվում է։ Հասարակութեան աչքում նա բարձրանում է՝ թէպէտեւ քայլ առ քայլ։ Ծնողների համար նրանք այլ եւս ծանր, անտանելի բեռը չեն։

Շնորհիւ ուսման եւ բարի կրթութեան՝ աղջիկը այսօր կարողանում է ասպարէզ դուրս գալ եւ իր անձնական ազնիւ աշխատանքով ոչ միայն ապահովել իր համար անկախ դիրք եւ ապագայ բարեկեցութիւն, այլ եւ օգնել, մխիթարել իր ծնողներին նրանց ծերութեան հասակում։

Սակայն սրտի ցաւով կասենք, ամենքին չէ վիճակված՝ ինչպէս հարկաւոր է՝ կրթվել, դաստիարակվել, ուսում առնել եւ, հետեւապէս, մաւուր աշխատանքի պտուղներով ապրել ու ապրեցնել։

Սահմանափակ կրթութիւն ստացողների, հազիւ—գրագէտ կամ բոլորովին անգրագէտների թիւը դեռ մեծ է, շատ մեծ։

Սրանք ինչ անեն։

Պարապ նստել տանը։

Ամենեւին։ Եւ ինչ իրաւունքով։

Իւրաքանչիւր մարդ՝ տղամարդ է, թէ կին, երիտասարդ է, թէ աղջիկ՝ պարտաւոր է աշխատել եւ իր սեփական աշխատանքով պահպանել իր գոյութիւնը։

Ոչ ոք իրաւունք չունի ձեռները ծալած՝ յոյսը դնել իր հօր կամ մօր, եղբօր կամ քրոջ, որ եւ է ազգականի կամ օտարի օգնութեան վրա։

Ես մինչեւ անգամ դէմ եմ եւ ատելով կատեմ այն ծնողներին, որոնք միայն մտածում են փափուկ ժառանգութիւն թողնել իրանց որդկերանց կամ աղջկերանց համար։

Ուրբ հօտառութեամբ իմանում է որդին, որ իր հայրը ամեն ներելի եւ աններելի միջոցներով հարստութիւն դիզելու համար է տքնում գիշեր-ցերեկ. ուստի եւ նեղութիւն չէ ուզում տալ իր անձին, հէնց մատաղ հասակից սկսած, մի գիտութիւն, մի արհեստ սովորելու իր ապագայի համար։

Գիժ հօ չէ…

Նա տեսնում է, որ աշխարհիս բոլոր ուսումնականներն էլ, փիլիսոփաներն էլ չարչարվում են լաւ ապրուստի եւ միմիայն լաւ ապրուստի համար։ Իսկ երբ այդ լաւ ապրուստը հայրը արդէն հոգացել է, այլ եւս նրա ինչին է պէտք ուսումը, արհեստը, գիտութիւնը։

Աւելորդ գլխացաւանք։ Ուրիշ ոչինչ։

—«Փուչ դուրս եկաւ որդիս… Թերատ թողեց դպրոցը… համալսարանից փախած՝ անձնատուր եղաւ, ցոփ, շռայլ, անբարոյական կեանքի. .»—դառն, բայց միանգամայն անտեղի գանգատներ է, որ տարին տասներկու ամիս լսում ենք ամեն տեղ հարուստ քաղաքացի—ծնողների բերանից։

Փուչ դուրս եկաւ։

Ո՞վ է մեղաւորը, ո՞վ է իսկական փուչը. դուք, թէ ձեր որդիք։

Ձեր որդին փուչ է։ Տեսնում եմ եւ անպայման հաւատում։

Այն ժամանակ դէն չպրտեցէք նրան. թողէք գնայ ուր կամենում է. անէ՝ ինչ ուզում է։

փարթամ ծաղկումը. մեզ համար բաւական է եւ այն համոզմունքը, որ այդ ծաղկումը հնարաւոր է, որ դէպի նրան է տանում այն ճանապարհը, որով անցել է Ռուսաստանը XIX դարում։

[illegible]

«Вѣстникъ Европы» [illegible]

[illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաքու, դեկտեմբերի 12-ին

Իմ առաջին եւ վերջին պատասխանը Սուքիաս արքեպիսկոպոս Պարգեւեանին

Ձեզ ճանաչողներից շատերի, նոյն իսկ ձեր միաբանակից եղբայրների հետ միասին ես վաղուց համոզված էի, որ դուք անգուսպ բնաւորութեան տէր էք, եւ բարձրաստիճան մի հոգեւորականի ասելով, «վառօդի նման պայթում էք»։ Սակայն կարծում էի, որ իբրեւ Քրիստոսի պաշտօնեայ՝ ընդունակ չէիք լինի յեղաշրջել բազմութեան առաջ կատարված անցքերը, որոնց վկայ էին Եղիշէ վարդապետ Մուրադեան եւ Կաղզուանի հասարակութեան մեծամասնութիւնը, ականատես էին ինչպէս ձեր անքաղաքավարի, կոպիտ վարմունքին ինձ հետ, նոյնպէս եւ ձեր կատարած քննութեանը։

Անտաշ, դժուարամարս լեզուով գրած պատասխանով դուք հաստատում էք ձեր վարմունքը ինձ հետ փողոցում, բայց աշխատում էք արդարանալ նրանով, որ իբր թէ ես ընդհատելով ձեր խօսքը եկեղեցում, թոյլ չը տալով ձեզ վերջացնել՝ քարոզեցի, որով եւ «նշան» տուի աղմուկի եւ անկարգութիւնների, որոնք տեղի ունեցան եկեղեցում եւ ապա փողոցում մի քանի անգամ ձեզանից պատիւ պահանջելով՝ ստիպեցի ձեզ ինձ խռովարար—«бунтовщикъ» անուանել։

Մի րոպէ ենթադրելով, որ ես յիրաւի առիթ տուի ձեզ զայրանալու, հարցնում եմ՝ վայե՞լ էր, այնու ամենայնիւ, մի արքեպիսկոպոսի հրապարակի վրայ հայհոյանք թոյլ տալ իրան. ի՞նչ կարծիք պիտի կազմէին մեզ շրջապատող օտարազգիները հայոց բարձրաստիճան հոգեւորականի մասին, որ մոռանալով իր կոչումը, այն աստիճան չը կարողացաւ զսպել իր կիրքը, որ, փրփուրը բերանին, թոյլ տուեց իրան անուանել իր հակառակորդին նենգամիտ ակնարկ ունեցող անունով (бунтовщикъ)։ Բայց ես ցոյց կը տամ, որ ձեզ արդարացնող պատճառաբանութիւնները մեղանչում են «մի սուտ վկայեր» պատգամի դէմ։

Որովհետեւ եկեղեցու մէջ տեղի ունեցած անախորժ դէպքերի սկզբնապատճառը դուք համարում էք միայն եւ եթ իմ արտասանած քարոզը, ուստի, ճշմարտութիւնը վերականգնելու համար, ստիպված եմ յայտնել ի գիտութիւն հասարակութեան, որ ամենագլխաւոր խռովարարը եւ անկարգութիւնների բուն պատճառը դուք ինքներդ էիք, ձեր բռնած դիրքը դէպի հասարակութիւնը եւ տխրահռչակ բարեբար պ. Ջամփոլադեան, որի սխրագործութիւնների պատճառով քննիչ նշանակված լինելով՝ թոյլ տուիք ձեզ, ի մեծ զարմանս հասարակութեան, խախտել անաչառութեան ամենատարրական օրէնքը եւ իջեւանեցիք այն անձի տանը, որի վրայ քննիչ էիք նշանակված հասարակութեան բողոքների եւ բանւորների գանգատների հիման վրայ։ Այդ ձեր յամենայն դէպս անտակտ քայլը սկիզբ դարձաւ ժողովրդի լարման ձեր դէմ։ Նոյեմբերի 16-ին եկեղեցում ժողով գումարելով, դուք, երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, տեսնելով ժողովրդի տրամադրութիւնը, արձանագրութիւն կազմել տուիք ձեր ներկայութեամբ, որով հասարակութիւնը պարտաւորվում էր եկեղեցու շինութիւնը իր վրայ վերցնել, վերադարձնելով պ. Ջամփոլադեանին իր ծախսը՝ ստուգելուց յետոյ։ Այդ արձանագրութեանը ստորագրեցին մօտ 90 մարդ եւ ստորագրութեան թերթը, ձեր գիտութեամբ եւ թոյլտուութեամբ շրջեցրին տնէ տուն, որ ստորագրեն թէ ժողովին ներկայ չը գտնվողները եւ թէ ժողովից դուրս եկածները։ Ես ստորագրեցի եկեղեցուց դուրս եկածների թւում։ Այս արձանագրութիւնով հասարակութիւնը ամենայն իրաւամբ բաւականացած համարեց իրան։ Բայց ահա անցնում է 3 օր, դուք գումարում էք երկրորդ ժողով, Նոյեմբերի 19-ին։ Հանգուցեալ Խորէն Ստեփանէի յիշատակին կատարած հոգեհանգստեան կարգից յետոյ, ի մեծ զարմանս հասարակութեան, հանում էք մի թուղթ, եւ կարդում էք բարեբար պ. Ջամփոլադեանի ցոյց տուած ծախքերը, եւ առանց այլեւայլութեան առաջարկում էք հասարակութեան վճարել բարեբարին 28 հազար րուբլի։ Առաջարկվում է համաձայն նախընթաց ժողովում կազմված արձանագրութեան ստուգել մասնագէտների միջոցով արած ծախքերը։ Բայց դուք, Սուքիաս արքեպիսկոպոսը, փոխանակ ստուգելու, աչքերը երկինք բարձրացնելով եւ ձեռքը դէպի սեղան պարզելով, երդվում էք թէ բարեբարի ցոյց տուած հաշիւը ճիշդ է, թէ դուք ստուգել էք բարեբարի ցոյց տուած մատեաններով եւ նրա հզօր ապացոյցը հասարակութեան համար ձեր խօսքն ու երդումն է... A propos, չը գիտենք ինչից դրդված դուք հարկաւոր համարեցիք նաեւ երդվել, թէ դուք կաշառված չէք. միթէ կասկած կար թէ դուք կաշառված էք, իսկ եթէ չը կար—ինչ նշանակութիւն ունէին այդ յորդառատ երդումները։

Այդ անտեղի երդումները, նախընթաց ժողովում ձեր ներկայութեամբ կազմված արձանագրութեան դրժումը լցրին հասարակութեան համբերութեան չափը, եւ զայրոյթը իր գագաթնակէտին հասաւ, երբ դուք թոյլ տուիք ձեզ ասելու թէ նախընթաց ժողովում, երբ առաջարկվեց արձանագրութիւն ստորագրելու պ. Ջամփոլադեանին բաւականութիւն տալու համար, դուք սկսեցիք կէնտ կէնտ դուրս գալ եկեղեցուց, ինչպէս, օրինակ. բժ. Կաճկաճեանը, այն ինչ, ինչպէս վերեւ յիշեցինք, ներկայ եղողները ստորագրեցին եկեղեցում, եւ միւսներն էլ տներում, ձեր թոյլատուութեամբ, եւ ուրեմն ձեր խօսքերը մի տեսակ զրպարտութիւն էին ուղղած իմ եւ շատերի հասցէին։ Ձեր այդ վարմունքը, ինչպէս եւ աղայի արբանեակներից մի քանիսի աղային պաշտպանելու փորձերը առաջ բերին զայրոյթի բռնկումը, որի հետեւանքն եղաւ ոստիկանութեան թոյլ միջամտութիւնը (սուտ է թէ մի քանի մարդ կալանաւորվեցին)։ Ձեզ հերքում, որ ինձ հասցրած անտեղի անպատուութիւնը ես մասամբ ազդեց ժողովրդի զգացմունքների վրայ, որ եւ արտայայտվեց, ինչպէս կը յիշէք «դրուստ է ասում, բժիշկը» կոչումներով։

Դուք ասում էք. «տրամութեամբ լցված հրաւիրեցինք ժողովրդին թողնել եկեղեցին եւ դուրս գալ. հետեւելով նրանց՝ դուրս եկանք եւ մենք». ո՛չ, դուք չը դուրս եկաք, այլ փախուստ տուիք՝ «տէրտէր, ճանապարհ բաց» ասելով եւ այն աստիճանի կորցրիք ձեզ, որ մոռացաք անգամ փիլոնը վերցնել տալ։

Ահաւասիկ անցքի իսկական էութիւնը, որ, սակայն, ձեզ բնաւ չէ՞ սազական անմեղ զառի դիմակ ընդունելով իզուր էք աշխատում յեղաշրջել։ «Աստուծու աղօթքի տունը իր սրբութիւնը եւ պատիւն ունի, որին պատկառանօք պէտք է մերձենան ամենքը»—ասում էք դուք։ Այո, ճշմարիտ է, նաեւ առաւել պատկառանքով պէտք է մերձենայ մի արքեպիսկոպոս եւ չը պիտի թոյլ տայ իրան երդումի դիմել անարգ արծաթի խաթրին...

Իսկ ինչ վերաբերում է ինձ «պատուազուրկ» անուանելուն, ես կը պատասխանեմ ռուսաց առակով: «Чья бы корова ни мычала, твоя бы лучше молчала»։ Ով է մեզանից պատուազուրկ,—այդ լաւ գիտէ այն հասարակութիւնը, որի մէջ գործել ենք ես եւ դուք, իսկ միւսները լաւ կը լինեն, գոնէ ձեր մասին, ձեր անունը չէ՞ որ հռչակված է...

Բժ. Գ. Կաճկաճեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունվարի 16-ին, ինչպէս հաղորդում է «Кавказъ» լրագիրը, Կովկասի կառավարչապետ իշխան Գոլիցինի պալատում կայացաւ ճաշ, որին ներկայ էր ամենայն հայոց Կաթողիկոսը, որը նստած էր իշխանուհի Գոլիցինայի եւ իշխան կառավարչապետի մէջտեղ։ Բացի Վեհափառ Կաթողիկոսից, ճաշին ներկայ էին կառավարչապետի օգնական գեներալ-լէյտենանտ Ֆրէզէ, Թիֆլիսի թեմակալ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանց, Գանձակի յաջորդ Անանիա եպիսկոպոս, Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատար Սվեչին եւ ուրիշ հրաւիրված անձինք։ Ճաշը սկսվեց երեկոյեան 7 ժամին եւ ճաշի սկզբին ամենայն հայոց Կաթողիկոսը օրհնեց սեղանը։ Ճաշի ժամանակ նուագում էր զինուորական նուագախումբը, պ. Մաչնէրի ղեկավարութեամբ։ Ճաշի ժամանակ իշխան Գոլիցին առաջարկեց Նորին Վեհափառութեան կենացը, որից յետոյ Կաթողիկոսն առաջարկեց իշխան Կառավարչապետի կենացը։ Ճաշից յետոյ, երեկոյեան ժամի 9-ին, հրաւիրվածներին առաջարկվեց թէյ, որից յետոյ նրանք ցրվեցին։

—

Չորեքշաբթի, յունվարի 17-ին, Թիֆլիսի քաղաքագլուխը ուղարկեց Թիֆլիսի նահանգապետին քաղաքային դումայի միջնորդութիւնը՝ Թիֆլիսում պօլիտեխնիկում բանալու մասին, որպէս զի պ. Նահանգապետը ներկայացնէ այդ միջնորդութիւնը ուր հարկն է։

—

Երեքշաբթի, յունվարի 16-ին, Թիֆլիսի առեւտրական դպրոցում բացվեցին հաշուապահական կուրսեր։ Դահլիճը կահաւորված էր սեղաններով եւ լուսաւորված էլեկտրականութեամբ։ Ներկայ էին առեւտրական յանձնաժողովի նախագահը, դպրոցի ուսուցիչները եւ մօտ 50 հոգի դասախօսութիւններ լսել ցանկացողներից։ Ժամը 7-ին, պատշաճաւոր մաղթանքը կատարելուց յետոյ, դպրոցի դիրեկտորը մի փոքր ճառով յայտնեց ի միջի այլոց հաշուապահութեան նպատակը եւ նշանակութիւնը. յետոյ ներկայացնելով ուսուցիչ պ. Պարոն-Սարգսեանին, ասաց, որ նա է դասախօսելու բացվող կուրսերում։ Պ. Պարոն-Սարգսեան դիմեց ներկայ եղող հասարակութեան մի նախաբանով, որի մէջ բացատրեց հաշուապահութեան սկիզբը պատմական տեսակէտից, եւ ապա խնդրելով ճշդութեամբ յաճախել կուրսերը, համաձայն բոլորի ցանկութեան, նշանակեց պարապմունքի ժամերը երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը, երեկոյեան ժամը 7-ից—9-ը։ Սա առաջին առեւտրական դպրոցն է Ռուսաստանում, որ ունի իրան կից հաշուապահական կուրսեր։ Միւս օրը, 17-ին, պ. Պարոն-Սարգսեան առաջին անգամ դասախօսեց հաշուապահութիւնից եւ առեւտրական թուաբանութիւնից։ Ներկայ էին 50 հոգի ունկնդիրներ, որոնց թւում եւ չորս կանայք։ Հաշուապահութեան միւս ուսուցիչն է պ. Ալէքսանդր Զաքարեան։

—

«Сарат. Лист.» լրագիրը հաղորդում է, թէ համաճարակի տեղերից ստացված տեղեկութիւններին նայելով՝ Իերսէնի շիճուկը շատ լաւ ներգործութիւն է անում հիւանդների վրայ. ոչ մի հիւանդ, որ պատուաստված է եղել այդ շիճուկով, չէ մեռել։ Խավկինի շիճուկը գործ է

Իսկ նրա բաժին [illegible] կըր-Թութիւն չունեն. բայց դա, ի հարկէ, ձեզանից չէ եղել կախված եւ այդ հանգամանքը ձեզ չը պիտի թուլացնէ, յուսահատեցնէ։

Շատ գործեր, շատ արհեստներ կան, որոնցով պարապելու համար չէ պահանջվում իմանալ մաթեմատիկա, աշխարհագրութիւն, լատիներէն, հայոց պատմութիւն եւ այլն։

Չէ պահանջվում մինչեւ անգամ, հաւատացնում եմ ձեզ, եւ գրագէտ լինել։

Ունեցէք ցանկութիւն ձեր աշխատանքով ապրելու. ունեցէք համբերութիւն, կամքի ոյժ եւ գործը, վաստակը պատրաստ է։

Թողնենք, առժամանակ, հաց թխելու, լուացք անելու, տներում իբրեւ աղախին ծառայելու եւ այլ նման զբաղմունքները, որոնք դարձեալ հազար անգամ աւելի պատուաբեր են, քան պարապ մնալը, քան մուրացկանութիւնը։

Ես կը կամենայի առաջարկել ձեզ մի փոքրիկ գործիք, որի միջոցով դուք կունենայիք—ես վստահ եմ—նիւթական շահի մի հաստատ աղբիւր, բարեկեցութեան կատարեալ ապահովութիւն։

Դուք տեսել էք մկրատը, չէ՞։

Բայց գիտէ՞ք, խակի մտածել էք, թէ ինչեր կարող էիք անել դուք այդ փոքրիկ գործիքով։

Հապա թէ։

Գիւղից քաղաք եկած կիսամերկ, ոտաբոբիկ, անկիրթ, անտաշ մի տղայ ծռում է վիզը, խոնարհեցնում է գլուխն ու մէջքը եւ մի-երկու տարի իր նման անուսում, բայց իրանից հասակաւոր մարդու կամ կնոջ մօտ ծառայելով, գիշեր ցերեկ մկրատ ու ասեղ բանեցնելով՝ դերձակ է դառնում։

Դուք լաւ էք ճանաչում այդ արհեստաւորին։

Ի բնէ բոի, քաղաքի մէջ էլ արբեցութեան, գողութեան եւ այլ ախտերի սովորած՝ նա ամէն օր մտնում է ձեր բնտանիքը եւ ձեր քընքոյշ իրանը դէս ու դէն շուռ տալով ձեր պատուիրած հագուստի համար ձեր չափը վերցնում... Եւ յետոյ՝ մինչեւ որ դուք կը ստանաք վերջնականապէս ձեր պատուէրը, հարիւր անգամ պիտի վրդովվի ձեր սիրտը, հազար անգամ պիտի պղտորվի ձեր արիւնը...

Անթիւ փորձերից յետոյ անգամ չէք տեսնում, կամ չէք ուզում տեսնել, որ այդ մարդը ոչինչ հասկացողութիւն չունի իր արհեստից։ Դուք չէք համոզվում, որ ձեր գլխին կատարած փորձառութիւնների շնորհիւ է միայն կարողանում նա վերջ ի վերջոյ մի կտոր բան սովորել։ Այնուհետեւ դուք դառնում էք նրա կովը, որին նա կթում է անընդհատ, անխնայ...

Եւ դուք մի ժամ անգամ չէք մտածում ազատվել այդ փողոցային սարդի ճանկերից։

Գէթ ինքնասիրութիւն ունեցէք։

Կին-դերձակ կանանց, օրիորդների եւ երեխաների համար. սրանից աւելի համապատասխան արհեստ, սրանից աւելի ապահով ասպարէզ՝ էլ ինչ էք կամենում։

Յետոյ՝ նոյն մկրատը ձեռքին՝ գիւղացի խոզարածին մէկը դարձեալ մտնում է ձեր ընտանիքը, ձեր տղայ թէ աղջիկ երեխաների գլուխն է խուզում, ձեր մօր վարսն է շինում։ Նա մինչեւ անգամ պսակի գիշերը, հրաւիրված իբրեւ պարիկմախէր, ձեր նորահարսի շորերն է հագցնում, գլուխն է սարքում. .

Եւ այս բոլորի փոխարէն՝ նա, այդ նախկին խոզարածը կամ կինտօն, գինու, արաղի, սոխ ու սխտորի գարշահոտութիւն տարածելով ձեր շուրջը՝ առնում է ձեզանից խղճալի վարձատրութիւն ու հեռանում։

Ինքնասիրութիւն ունեցէք գոնէ։

Կին-պարիկմախէր՝ կանանց, օրիորդների եւ տղայ-աղջիկ երեխաների համար։ Սրանից աւելի նոր, աւելի համապատասխան եւ ժամանակակից ասպարէզ ձեզ, օրիորդներիդ համար. էլ ինչ էք կամենում։

Մտածեցէք, խնդրեմ, եթէ շնորհք ունէք լաւ մտածելու...

Թող ձեր միջից ամենախելօքը, ամենահամարձակը եւ բարոյական քաջութիւն ունեցողը ոտնակոխ անէ կեղծ ամօթխածութիւնը, սուտ ամօթը. թող նա վերցնէ մկրատը եւ սկսէ. թող նա բանայ ճանապարհը։

Եւ այդ առաջին օրինակին մենք կը համակրենք բոլոր սրտով եւ կաջակցենք։

Առ այժմ այսքանը...

Սերժացան

ածվում առաւելապէս որպէս նախապաշտպանողական միջոց։

—

Կառավարչական շրջաններում հարց է յարուցված Կովկասեան գետերը կանոնաւորելու մասին։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգում յունվարի 12-ին Մոսկվայի համալսարանը ուսարտածների ընկերական ճաշի ժամանակ Կոնի մի ճառ ասաց, որի մէջ յարգանք մատուցեց Մոսկվայի համալսարանի նախկին ուսանողներից նրանց յիշատակին, որոնք մեռան անցեալ տարվայ ընթացքում, ինչպէս Գր. Ջանշեան, Ա. Ուրուսով, Ս. Կորսակով, եւ յոյս յայտնեց, որ Մոսկվայի համալսարանը դեռ շատ այդպիսի լուսաւոր անձնաւորութիւններ կարտադրէ։

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է, թէ նորերս մահմէդականներին թոյլ է տրված ուխտ գնալ, որ արգելված էր վերջին երեք տարիների ընթացքում, Արաբիայում եւ Եգիպտոսում ժանտախտ լինելու պատճառով։ Շոգենաւային եւ առեւտրական ռուսաց ընկերութիւնը արդէն պատրաստել է ուղիղ հաղորդակցութեան տոմսակներ Օդէսայից Ջէդդա եւ այնտեղից Օդեսա։ Արդէն Պետերբուրգ է հասել Մէկկա գնացողների առաջին խումբը Կազանի, Օրենբուրգի եւ Ուֆայի Թուրքերից։

—

Ռուսահայերի մէջ լուսաւորութիւն տարածելու համար Պետերբուրգում ծրագրվող ընկերութեան վերաբերմամբ, որի մասին մենք մի կարճ լուր տպեցինք երէկ, վերցնելով «Донская рѣчь» լրագրից, «Новости» հաղորդում է, [illegible] Ընկերութեան ծրագիրը 2—3 ամսից յետոյ կը ներկայացվի հաստատութեան։

—

[illegible] «Новое Обозрѣніе» լրագրի [illegible] Բաթումում, [illegible] Թիֆլիսում. [illegible] Ռուսաստանի ներքին նահանգները։

—

Պետերբուրգի կառավարչական շրջաններում, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, մշակվում է այժմ մի ծրագիր, [illegible]

—

«Вѣст. Сельск. Хозяйства» հաղորդում է, [illegible] 1000 հոգու վրայ [illegible] 320 գլուխ, Ֆրանսիայում—444 գլուխ, Գերմանիայում—549 գլուխ, [illegible]—1200 գլուխ [illegible]—5000 գլուխ [illegible] 20—30% [illegible]

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՈԼԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, յունվարի 16-ին, [illegible] 2000 ռուբլի [illegible] 200,000 ռուբլի [illegible]

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Մեր գաւառի

Խրթըղ Թուքարնակ գիւղում մի Թուրք է սպանվել։ Երէկ սպանող Թուրքին ձերբակալած բերին քաղաք եւ բանտարկեցին»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

—

Պարիզ, յունվարի 13-ին

Ինչպէս կըսէի անցեալ նամակիս սկիզբը, կղերականութիւնը, զինուորականութիւնը եւ կեսարականութիւնը՝ մութին մէջ, անզգալաբար անլուր զօրութեան մը տէր դարձած, հանրապետութիւնը պաշարած էին չորս կողմէն եւ յարմար առիթի մը կը սպասէին Մարիանը խեղդելու համար։ Դէրուլէդի փորձը վիժեցաւ, բայց նոր ձեռնարկներ չը պիտի ուշանային երկրին կարգ ու սարքերուն դէմ։ Հանրապետութիւնը իր հարազատ ու անկեղծ զաւակներէն մէկուն զօրեղ կամքին ու հաստատ նկարագրին պէտք ունէր՝ վտանգէն փրրկելու համար։ Վալդէկ-Ռուսօ, որ հաստատամիտ հանրապետականի մը համբաւը կը վայելէր, հրապարակ եկաւ, թունդ հանրապետականի մը աղմուկով։ Իր դէմքին վրա սպառնալիքը գծեց կղերականութեան ու զինուորականութեան դէմ. իր ձայնին մէջ կայծակը դրաւ ամեն անոնց համար, որ ներկայ կարգ ու կանոնին տապալումին կը ձգտէին։ Վալդէկ-Ռուսօ, թատերական այս ձեւերը ամբողջացնելու համար՝ խրախուսված ու հիացած Ֆրանսայի առջեւ կեցաւ ու ամենէն կատարեալ հանդիսաւորութեամբ, ձեռքը կուրծքին դրած՝ գոչեց. «Ես եմ հանրապետութեան պաշտպանը», ու կազմեց իր հռչակաւոր Նախարարութիւնը, որուն մէջ ազդանի մը պէս խառնեց քաղաքական ամեն գոյնէ ու համոզումէ անձնաւորութիւններ—ընկերվարական՝ (Միլլրան), արմատական-ընկերվարական՝ (Բօդէն), հանրապետական՝ (Դէլկասէ), արմատական՝ (Լանէսան), օպպորտիւնիստ՝ (Լէկ, Բայիօ, Դըկրէ), միլիտարիստ՝ (Գալիֆէ)։ Ու իր հովանիին տակ կազմված Նախարարութիւնը՝ հանրապետութեան պաշտպան նախարարութիւն (ministére de défense républicaine) սպառնական տիտղոսն ստացաւ։

Հանրապետականները՝ խանդավառված՝ սկըսան ուրախութեան աղաղակներ արձակել. վերջապէս ազատած էին քստմնելի ու չարագուշակ Մելինէն, խորամանկ ու կոշտ Դիւպիւէն։ Բարեկամն էր, որ իրենց կուգար, ժըպիտը դէմքին վրա ծաղկած, ձեռուըները. առաջ կարկառուն։

Դրէյֆուսի խնդիրը պատւոյ խնդիր մը եղած էր Ֆրանսայի ու հանրապետութեան համար։ Վալդէկ՝ Դրէյֆուսի ընտանիքին հետ կապերովը հանրածանօթ՝ առաջին վայրկեանէն՝ դատապարտվող հրէայ սպային պաշտպաններուն գլխաւորներէն եղած էր։ Ու հանրապետականները փափացին իրարու. «Վերջապէս այս ցաւագին խնդիրը իր արդար ու պարկեշտ լուծումը պիտի գտնէ. հանրապետութիւնը՝ արդարութեան կատարումով իր բարի համբաւը պիտի ներկէ»։

Ու Վալդէկ՝ Մելինի պէս, արդարութիւնը մատնեց։ Հանրապետականները զարմացան, զայրացան։ Բայց Վալդէկ Ռուսօ նորէն մէջ տեղ կանգնեցաւ, երդուեցաւ թէ իր միակ մտածումը հանրապետութեան պաշտպանութիւնն է։ Հանրապետականները՝ բարեկամին նայուածքէն ներքեւ ու անոր գոռ ձայնին երեւէյթներուն տակ իրենց հայրենասիրական անձկութիւնները փարատած զգացին, իրենց մըտահոգութիւնները ցրված տեսան ու դարձեալ գտան վստահութիւնը։

Վալդէկ սահեցաւ յղրծուն զառիվայրէն. իր «հանրապետութեան պաշտպան» Նախարարութեան տակ գործված գործեր այնպիսի համեմատութիւններ առին, որ ոչ իսկ Մելինի ու Դիւպիւիի օրով պատահած էին։ Մարթինիկի, Շալօնի մէջ, գործադուլի ժամանակ, բանւորները ինկան Նապաստակներու պէս, հրացանի հարուածներուն տակ։ Գործաւորական-յեղափոխականներու համաժողովը արգելեցին։ Միջազգային օրէնքը արհամարհելով՝ Սիպրիօն, բելգիացի խեղճ տղեկը, յանձնեցին բէլգիական ոստիկանութեան։

Թափված գործաւորական արիւնին ու կատարված կամայականութեան գործերուն առջեւ հանրապետականները իբրեւ միակ բողոք իրենց աչքերը ուժով ուժով չփեցին, երկարօրէն ու մեծկակ յօրանջեցին ու իրենց խեղդված կոկորդը հազիւ սա բառերը թօթովեց. «բարեկամը. բայց ուր կառաջնորդէ մեզ բարեկամը»։ Ասիկա իրենց խոշոր մտատանջութիւններուն, բոլոր խղճահարութիւններուն հոգեվարքի վերջին հառաչանքն էր։

Վալդէկ-Ռուսօ այլ եւս հարկ չը տեսաւ նոյն իսկ հանրապետականները ապահովելու դէմքի ու շարժի խաղերով, ու հանրապետութեան պաշտպանի գործը չարունակեց այնպէս՝ ինչպէս սկսած էր։

Ոճրագործներու՝ երկրին օրէնքներուն դէմ մղած կռիւին արգելք չըլլալէ զատ, ընդհանուր ներման մը ծրագրով քաջալերեց զանոնք. իրենց ոճիրներու չարքը երկարելու։ Հանրապետութիւնը՝ Վալդէկի ձեռքով մերժեց իր թշնամիներուն դէմ քալելէ։

Սպասենք քիչ մը. համբերութիւնը կեանք է։

Տիգրան

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Matin» լրագրի Լոնդոնի թղթակիցը նկարագրում է այն տպաւորութիւնը, որ գործել է անգլիական մայրաքաղաքում Վիկտորիա թագուհու մահվան լուրը։ «Դժուար է, ասում է թղթակիցը, գտնել խօսքեր նկարագրելու համար Լօնդօնը այնպէս, որպէս էր նա այդ պատմական օրը, արտայայտելու այն, ինչ որ նա զգում էր, երբ յանկարծ երեկոյեան 7 ժամին լուր տարածվեց, թէ թագուհին վախճանվել է։ Ամենեւին չէին լսվում լրագրավաճառների այսպիսի արտակարգ դէպքերում սովորական դարձած աղաղակները։ Այս ու այն կողմն էին տանում միայն սեւ յայտարարութիւններ պարզ վերնագրով—«Թագուհու մահը»։ Հասարակութիւնը համարեա թէ չէր գնում լրագիրներ։ Կան նորութիւններ, որոնք տարածվում են ժողովրդի մէջ հեռագրի արագութեամբ եւ հաղորդվում են բերանէ բերան... $7\frac{1}{2}$ ժամին Լօնդօնում, մինչեւ անգամ ամենահեռաւոր արուարձաններում, չը կար մի մարդ, որ չիմանար, թէ թագուհին աւանդել է հոգին։ Անմիջապէս ամբողջ մայրաքաղաքը սեւ հագաւ։ Եկեղեցիների զանգակները ողբալի ձայնով զօղանջում էին բոլոր թաղերում։ Ամեն ինչ վերջացաւ դրանով։ Տիրեց մի կատարեալ հանգիստաւոր եւ խորհրդաւոր լռութիւն։ Փողոցները դատարկվեցին. գինետները փակվեցին. թատրոններում կարիք անգամ չը կար յայտնելու, թէ ներկայացումները յետաձգվում են. մի եւ նոյն է, ոչ ոք չէր մտնենում նրանց դռներին։ Կլուբներում մարդիկ թափառում էին սենեակներում, որպէս ստուերներ եւ բաժանված փոքրիկ խմբերի՝ խօսակցում էին կիսաձայն Օմնիբուսներում, երկաթուղիների վագոններում—ամեն տեղ, ուր դեռ եւս մնացել էր հասարակութիւն, լսվում էր միայն մի խօսք. «Թագուհին, Թագուհին»։ Ես երբէք չէի տեսել աւելի ազդու, աւելի վսեմ տեսարան։ Ա՛խ, որքան գրաւիչ թուաց ինձ Լօնդօնը այսօր, այնքան գեղեցիկ, այնքան վեհ իր թախծութեան մէջ, քան վեց ամիս առաջ, երբ նա խելացնոր ու արբած՝ տօնում էր աֆրիկական ամօթալի յաղթանակները։ Ահա սկսում են ստացվել հեռագիրներ, հեռագիրների դէզեր Անգլիայի զանազան յայտնի եւ անյայտ անկիւններից.—եւ նրանց բոլորի մէջ էլ մի եւ նոյն տրտմութեան եւ ջերմ համակրանքի արտայայտութիւնն է։ Հեռագիրը Օսբորնի եւ միացած աշխարհի մէջ գործում է անընդհատ, տենդային արագութեամբ։ Հազուագիւտ դէպքերում միայն մի թագաւորի մահը առաջացնում է այսպիսի միահամուռ ցաւ եւ տրտմութիւն»։

—Բերլինից հեռագրում են «Рус. Вѣд.» լրագրին, «Կայսրը հրամայեց ուղարկել զինուորական բոլոր ազատ նաւերը Սպիդհէդ, որտեղ նրանք անգլիական նաւերի հետ միասին պէտք է մասնակցեն ծովային զօրահանդէսի՝ թագուհու մարմինը Օսբորնից տեղափոխելու ժամանակ։ Թագուհու կտակը չի հրատարակվի։ Գործերին տեղեակ մարդկանց յայտնի է, որ թագուհու չօտլանդական կալուածքները ստանում է թագաւորը, իսկ Օսբորնը—պրինցուհի Բէատրիսան»։

—Թիւրքաց սուլթանը,—ինչպէս հաղորդում է «Schlesische Zeitung» լրագիրը,—շատ է համակրում բօէրներին։ Որպէս բոլոր մահմեդականների խալիֆ՝ նա ազդեցութիւն է վայելում հարաւային Աֆրիկայի մահմեդականների մէջ։ Երբ անգլիացիների եւ բօէրների յարաբերութիւնները սուր կերպարանք ընդունեցին եւ արիւնահեղ ընդհարումը մօտ էր, այն ժամանակ հարաւ-աֆրիկական մահմեդականների հոգեւոր պետ Ատա-Ուլլախ դիմեց սուլթանին եւ հարցրեց, թէ ինչ պէտք է անեն հարաւ-աֆրիկական մահմեդականները։ Սուլթանը պատասխանեց. «Օգնեցէք նրանց, որոնք աւելի լաւ կարող են պաշտպանել մեր շահերը, մի ապըստամբվէք նրանց դէմ, որոնք մեր չնորհակալութեան են արժանացել»։ Այդ բաւական մութ պատասխանից յետոյ Կ. Պօլսում տեղեկութիւն ստացվեց, որ Ատա-Ուլլախ դիտաւորութիւն ունի կազմակերպել մահմեդական օգնական զօրաբաժին անգլիացիների դէմ գործելու համար բօէրների հետ, բայց յետոյ լուրերը հարաւ-աֆրիկական մահմեդականների դիտաւորութիւնների մասին դադարեցին. այժմ կրկին սկսեցին տարածվել այդ լուրերը։ Բանն այն է, որ անգլիացիները շատ կը ցանկանային իրանց կողմը գրաւել մահմեդականներին։ Հարաւ-աֆրիկական մահմեդականները ցրված են բազմաթիւ կէտերում։ Նրանց մեծ մասը, ոպէս ծառաներ, գտնվում են բօէրների ագարակներում։ Եթէ նրանք ուզենային ապստամբվել բօէրների դէմ, բօէրները չէին կարող հեռանալ իրանց ագարակներից, վախենալով, որ իրանց ագարակները կայրեն մահմեդականները եւ կը կոտորեն իրանց կանանց եւ երեխաներին։ Մի այդպիսի անախորժ դրութեան առաջն առնելու համար, շատ ազդեցիկ անձինք վաղուց արդէն աշխատում էին Կ. Պօլսի պալատում, որպէս զի խալիֆը իր ազդեցութեամբ չէզոքութեան մէջ պահէ հարաւ-աֆրիկական մահմեդականներին։ Սուլթանը մեծ ուշադրութեամբ հետեւում է անցքերին հարաւային Աֆրիկայում։ Նա, ի հարկէ, չէ մոռանում, որ եթէ անգլիացիները յաղթութիւն տանեն հարաւային Աֆրիկայում, հէնց առաջին յարմար դէպքում նրանք կը հարուածեն Թիւրքիան։ Կ. Պօլսի անգլիական դեսպանութիւնը շատ դժգոհ է բօէրների բարեկամների քայլերից, բայց նա ոչ մի բողոք չէ կարող յայտնել, որովհետեւ բօէրների բարեկամները գիտում են որպէս մասնաւոր անձինք «խալիֆին», եւ ոչ թէ «սուլթանին»։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արեգակի հանգչումը։ Այն ժամանակ, երբ բոլոր գիտնականները զբաղված են Մարս մոլորակով և զանազան միջոցներ են հնարում նշան տալու նրա կարծեցեալ բնակիչներին, անգլիական մի աստղաբաշխ՝ սըր Ռօբէրտ Գալտ, որը մի քանի տարիներ է նուիրել արեգակի վրա դիտողութիւններ անելուն, նորերս Լօնդօնում մի շատ հետաքրքիր դասախօսութիւն կարդաց, ապացուցանելով, որ արեգակը կամաց կամաց փոքրանում է և մի և նոյն ժամանակ սպառվում է։ Նրա խօսքով, արեգակի տրամագիծը ամեն օր պակասում է 25 դիւմէտրով, որ 8 կիլոմէտր է կազմում մէկ դարում։ Վիրգիլիոսի ժամանակներից արեգակի տրամագիծը կրճատվել է 80 կիլոմետրաչափ։ 8,600 տարուց յետոյ նա կիսով չափ կը պակասի։ Եւ սըր Ռօբէրտ Գալտ նախատեսում է այն օրը,—ճիշդ է, դեռ շատ և շատ հեռու,—երբ արեգակը կատարելապէս կանհետանայ։

***

Բրէսլավլում նորերս հիմնվեց Տօլստօյեան միջազգային դաշնակցութիւն։ Դաշնակցութիւնը իրան նպատակ է դնում կռւել նիւթապաշտութեան դէմ ժամանակակից գործնական կեանքում և աշխատել բարոյապէս վերանորոգել հասարակութիւնը։ Դաշնակցութեան մէջ մասնակցում են տեղական նշանաւոր գիտնականներից և գրականագէտներից շատերը, որոնք մտադրութիւն ունեն տարածել Լ. Տօլստօի գաղափարները հրապարակական դասախօսութիւնների և զանազան յօդուածների միջոցով։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

17 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յունվարի 16-ին Նորին Բարձրութիւն Թագաժառանգը մեկնեց Անգլիա՝ ներկայ լինելու Վիկտորիա թագուհու թաղմանը։ Նորին Բարձրութեան հետ Անգլիա մեկնեցին Հեսսենի մեծ դուքսը, գեներալ-ադիւտանտ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվ, Նորին Բարձրութեան Թագաժառանգի մօտ ծառայող պաշտօնեայ գնդապետ Դաշկօվ եւ ֆլիգել-ադիւտանտ կոմս Շերեմետեվ։

ՇՏԷՏԻՆ։ Կէսօրին «Վուլկան» նաւարանից ջուրն իջեցրին զրահակիր «Богатырь» շրջանաւը։ Հանդէսին եկել էին շատ հիւրեր ծովային օֆիցերներից։ Նաւի օրհնութեան ժամանակ աւագ քահանայ Մալցեվ ճառ ասաց։

ՄՕՍԿՎԱ։ Անցեալ գիշեր Եարօսլավեան ճանապարհի Ռեազանցեվ կայարանի մօտ ապրանքատար գնացքը, որ բաղկացած էր 24 վագօններից, դուրս ընկաւ րէլսներից. եօթը վագօններ գլորվեցին զառիվայրով եւ ջարդվեցին. վիրաւորված են երկու կօնդուկտօրներ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Դատաստանական պալատը Շիլդբախին եւ Գէրիկէին ճանաչեց արդար իրանց պաշտօններում գործած յանցանքների մէջ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Համաձայն թագուհու յուղարկաւորութեան ծրագրի՝ տխուր հանդէսը դուրս կը գայ Օսբօրնից ուրբաթ օրը, երրորդ ժամի վերջին. հանդէսի առաջից կը գնան թագուհու չօտլանդական գնդի զինուորները, ցամաքային եւ ծովային զօրքերի զօրաբաժիններ եւ օգնատիպաց անձինք։ Դագաղի ետեւից անմիջապէս կը գնան ծովապետ Սէյմուր, Էդուարդ թագաւորը, գերմանական կայսրը, Կօննաուտի եւ Եօրկի դուքսերը. պրուսական պրինց Հէնրիխ, Կօննաուտեան պրինց Արտուր, դանիական պրինց Կարլ, Բատտէնբէրգեան պրինց Լիւդվիգ, Ալէքսանդրա թագուհին, Եօրկի եւ Սակսէն-Կօբուրգեան դքսուհիները, ապա միացած պրինցուհիները եւ սվիտան։ Սէյմուր ուղեկցում է դագաղը «Ալբէրտ» զբօսանաւով. թագաւորը, թագուհին, կայսրը եւ միացած անձինք կը գնան Գասպօրտ «Վիկտորիա» զբօսանաւով։ Դագաղի վրա գրված է լատիներէն լեզուով հետեւեալ մակագրութիւնը. «Նշխարներ օգոստափառ, ամենահզօր, ամենա-

պատուական թագուհի Վիկտորիայի, ողորմութեամբն Աստուծոյ բրիտանական թագուհու, հաւատի պաշտպանի, Հնդկաստանի կայսրուհու, որ վախճանվեց 1901 թուի յունվարի 22-ին, ծննդեան 82-րորդ եւ թագաւորութեան 64-րորդ տարում։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Ասում են. թէ այն վնասները, որ պատճառեցին բօէրները քիչ ժամանակ առաջ հանքերի վրա գործած յարձակման ժամանակ, հասնում են 200,000 ֆունտ ստերլինգի։ Կլէյնֆօնտէնում պահապաններ չեն եղել։ Բօէրների թիւը յարձակման ժամանակ 200—300 էր։ Նրանք դիտմամբ փչացրին մեքենաները, ինչպէս կարծում են, հանքային արձակված բանւորների ղեկավարութեամբ։ Այստեղից այդպիսի կէտերը կը պահպանվեն պահակախմբերով։

18 յունվարի

ԿԼԱՆ-ՎԻԼԼԻԱՄ։ Այստեղ եկաւ գնդապետ Բէտու Դէլիի զօրաբաժինը։ Երկիւղ են կրում, թէ չափազանց դժուար կը լինի բօէրներին յետ մղելը Կապի գաղթականութիւնից, որովհետեւ շրջակայ տեղերը շատ աննպաստ են պատերազմական գործողութիւնների համար։

ԿԱՐՆԱՐՎԱՆ։ Հաստատվում է, որ բօէրները գրաւեցին Բրանդֆլէյ։ Բօէրների գլխաւոր բանակը գտնվում է Պօրտէլբօշկօրկում—ագարակում, որը համարվում է շտեմարան Ֆրազէբուրգի, Կալվինիի եւ Կէնգարդտի։ Բօէրները ուտեստի առատ պաշարներ ունեն, եւ նրանք ձիերի նշանաւոր քանակութիւն ստանում են հարեւան շրջաններից։ Բօէրները ամրացրին Կալվինիա։

ԼՕՆԴՕՆ։ Եօրկի դուքսի հիւանդութեան պատճառով, բժիշկները արգելեցին նրան մասնակցել թաղման հանդէսին։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, սինօդն ընտրեց Նիկիֆօր վարդապետին, սերբիացուն, Պրիզրէնի միտրօպօլիտ։ Այդ լուրը մեծ գոհունակութիւն առաջացրեց Սերբիայում։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ժամերը Պետերբուրգի հաշւով)
տարբերութիւնը 58 րոպէ.

	№ 5 գնացքը:	№ 3 գնացքը.
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 3 ժ. 5 ր.	գիշ. 11 ժ. 15 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 » 23 »	եր. 5 » 35 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 3 »	եր. 6 » 30 »
Բաթում է հասնում	եր. 9 » 11 »	առ. 7 » 10 »

	№ 6 գնացքը:	№ 4 գնացքը.
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 8 ժ. 56 ր.	եր. 10 ժ. 47 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 8 » 42 »	առ. 11 » 18 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 22 »	» 12 » 36 »
Բագու է հասնում	ցեր. 1 » 25 «	» 7 » — »

արագ գնացք

Շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը.

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	առաւ.	7 ժ. 56 ր.
Բագու է հասնում	երեկ.	9 » — »
Բագուից դուրս է գալիս	առաւ.	6 » 50 »
Թիֆլիս է հասնում	երեկ.	8 » 12 »

Թիֆլիսից դէպի Կարս դուրս է գալիս.	երեկ.	10 ժ. —
Ալէքսանդրօպօլ հասնում է	առ.	8 » 27 ր.
Կարս հասնում է	ցեր.	12 » 23 »
Կարսից դուրս է գալիս	ցեր.	4 » 12 »
Ալէքսանդրօպօլ հասնում է	երեկ.	7 » 40 »
Թիֆլիս հասնում է	առ.	6 » 15 »

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. Նաւասարդեանց—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.
Կ. Մ. Ձիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Կ. Ի. Գզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ա. Գ. Կարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

Ն. Ն. Ռոստոմբէկով—5—6 ժ. վիրաբուժութեան և մորթու հ.
Ս. Ն. Տզակովսկի—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), և վեներ. հ.
Գ. Ա. Թառխանով—7—8 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեանց—7½—8 ժ.
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՇՈՒԼԱՒԷՐԻ

Հայ հասարակութեան համար հարկաւոր է մի հմուտ բժիշկ. ցանկացողները պայմանների համար թող դիմեն ինձ՝ Շուլաւէր, տանուտէր Վ. Մեհրաբեանցին։ 1—6

ՀԱՑՈՒԱՊԱՀ

Ջեռնտու պայմաններով որոնում է պաշտօն. ծանօթ է նաւթային գործերին։ Հասցէն՝ Միջին փողոց, քարվանսարա Արծրունու № 73։ 1—3

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

„ՆԱՄՈՒՍ„

վէպը, II տպագրութեամբ, լոյս կը տեսնի յունվարի վերջին։ Դիմել՝ Баку, Александру Абелянцу. Գինը ճանապարհածախսով 1 րուբլի։ Գրավաճառներին զիջումն։ 3—10

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Թագուհի Փանոսեանի քարվանսարան, Հաւլաբարում, Կախետինսկայա փողոցում, Թ ի ֆ լ ի ս ի գ ն դ ի կ ա զ ա ր մ ա ն ե ր ի ն կ ի ց։ Հողի քանակութիւնն է 1442 քառակուսի սաժէն։

Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ Փանոսեանի տանը, Միխայլօվսկայա եւ Սեմեօնօվսկայա փողոցների անկիւնում, ամեն այն օր, երեկոյեան ժամի 4—6։ 4—4

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

Շերամի սերմ Թիֆլիսի շերամապահական կայարանի բանդերօլով, Բաղդադի սպիտակ տեսակը՝ «Էկօնօմիդիս եւ Պինաչի», նոյնպէս եւ ֆրանսիական դեղին տեսակը՝ «Ֆէրրան» եւ «Բերտէ» ֆիրմաների։ Ծ ա խ վ ո ւ մ ե ն վրաց ազնուականութեան քարվանսարայում, № 127 գրասենեակում։ (չ. ո.) 2—2

Շարունակվում է

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Զ Ա Ր Դ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ

VII եւ VIII գրքերի

Բ ա ժ ա ն ո ր դ ա գ ր ո ւ թ ի ւ ն ը

Երկու գրքի բաժանորդագինն է 3 րուբլի։

Կարելի է ստանալ նաեւ նախորդ գրքերը բաժանորդագրական գնով։

Դիմել՝ Ервանду Лалаянцъ, Саперная 5 կամ Семинарія Нерсисянъ. Тифлисъ.
(ե. ո.) 14—15

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ նրա տանտում ցերեկվայ 12 ժամին, այս յունվարի 23-ին, աճուրդ է նշանակված երկու քարէ բարակներ կառուցանելու համար Թիֆլիսի 7-դ քաղաքամասում 28,138 ր. 43 կ. գումարի։

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը եւ յատակագծերը Վարչութեան Շինարարական բաժնում ամեն օր, ցերեկվայ 9-ից մինչեւ 3 ժամը։ 3—3

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտւութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գապօվի և Արիստակովի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։ 44—100

Открыта подписка на 1901 годъ.

ТИФЛИССКІЙ ЛИСТОКЪ

(26-й годъ изданія).

„Тифлисскій Листокъ" и въ 1901 году будетъ выходить ежедневно по прежней программѣ газеты литературной, общественной и политической.

Будетъ обращено особое вниманіе на развитіе отдѣла корреспонденцій изъ разныхъ мѣстъ Закавказья.

Въ теченіе года подписчики получатъ не менѣе 12-ти литературныхъ приложеній, въ которыхъ будутъ помѣщаться статьи по кавказовѣдѣнію, повѣсти, разсказы, стихотворенія и пр.

Время отъ времени приложенія будутъ иллюстрироваться портретами и рисунками.

По понедѣльникамъ подписчикамъ будутъ разсылаться телеграммы.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Въ Тифлисѣ: на годъ—5 руб., на 6 мѣс.—3 р., на 3 мѣс.—1 р. 75 к. и на 1 мѣс.—75 к.
Для иногородныхъ: на годъ—7 руб., на полгода—4 руб., на 3 мѣсяца—2 руб. 50 коп. и на 1 мѣс.—1 руб.

На всѣ указанные сроки подписка принимается съ перваго числа каждаго мѣсяца.

Разсрочка и подписка на другіе сроки не допускается.

Подписка принимается **исключительно** въ конторѣ изданія:
Тифлисъ, Головинскій, № 3. 2—3

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԼԷՕ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՑԵԱԼՈՒՄ

Հատոր առաջին։—XVI—XVII դար

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ 50 ԿՈՊԷԿ

Ծախվում է Թիֆլիսում, «Մշակի» խմբագրատանը.
Օտարաքաղաքացիները դիմում են. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». 4—10

„Շ Ղ Թ Ա Յ"

ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. փայատէրերի եւ փայեր ձեռք բերել ցանկացողների, որ ամսիս 21-ին վերջնականապէս լրանում է փայեր բաց թողնելու ժամանակը։

Նոր փայեր ձեռք բերել ցանկացողները պէտք է մուծնեն 15-ական րուբլի իւրաքանչիւր փայի համար ընկերութեան գրասենեակը, Երեւանեան հրապարակ, տուն Խարազեանի բազում։ 4—5

Սարգիս Վ. Աբրահամեան

Հասցէ. ՍՕԼՕԼԱԿ, Գանօվսկայեա փող. տ. Թամամշեվի, № 26, բն. № 9.

Սովորեցնում եւ պատրաստում է երկու սեռի անձանց չորս ամսվայ ընթացքում, երաշխաւորութեամբ եւ հարկաւոր դէպքում—յանձնարարականներ տալով պարապմունքներ գտնելու համար

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն իր բոլոր ճիւղերով. գիւղատնտեսական, նաւթարդիւնաբերական, գործարանական, առեւտրական, բանկային եւ չոգենաւային հաշուապահութիւն։
2) Առեւտրական թուաբանութիւն.
3) Առեւտրական թղթակցութիւն։
4) Պարտամուրհակի օրէնքները։
5) Գեղագրութիւն, ուսումնասիրութիւն զանազանատեսակ չրիֆտների եւ ուղղումն ամենավատ ձեռքերի։

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ ՍԿՍՎԵԼՈՒ Է ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15-ԻՑ

Կարելի է տեսնել առաւօտեան ժամի 9-ից մինչեւ 11-ը եւ 4-ից մինչեւ 7-ը երեկոյեան։ (չ. ո. չ.) 21—25

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ եւ ՊԱՆՍԻՕՆ

Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

ՈՒՆԻ ՀԻՆԳ ԴԱՍԱՐԱՆ, ՈՐՈՆՔ ՈՒՍՄԱՆ ԾՐԱԳՐՈՎ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒՄ ԵՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՅԻ ԵՒ ՌԷԱԼԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԻՆԳ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻՆ։

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ աշակերտներ գիմնազիայի, ռէալական ուսումնարանի, կադետների կորպուսի մինչեւ հինգերորդ դասարան, նոյնպէս առեւտրական, երկրաչափական եւ այլ ուսումնարանների համար։

Ա ռ ա ջ ի ն բ ա ժ ա ն մ ո ւ ն ք ո ւ մ ե ր ե խ ա ն ե ր ը ն դ ո ւ ն վ ո ւ մ ե ն ա ռ ա ն ց ք ն ն ո ւ թ ե ա ն։

Ուսումնարանում ուսուցանում են բարձրագոյն ուսում ստացած հմուտ մասնագէտ մանկավարժներ։

Նոյն տեղը ընդունվում են ուրիշ ուսումնարանների աշակերտներ թէ ապրելու եւ թէ դասեր ուսանելու համար։

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Գանօվսկայա, № 11 (երրորդ գիմնազիայի մօտ)։ 4—5

Յունվարի 20-ից Թիֆլիսում

ԲԱՑՎՈՒՄ Է ՆՈՐ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի հասակաւոր անձանց համար

Պ ա ր տ ա դ ի ր ա ռ ա ր կ ա ն ե ր ն ե ն.—1) տեխնօլօգիա, 2) հաշւապահութիւն, 3) ապրանքագիտութիւն, 4) թղթակցութիւն, 5) թուաբանութիւն հաշւարարով, 6) առեւտուր, 7) առեւտրական թուաբանութիւն, 8) գեղագրութիւն, 9) առեւտրական օրէնքներ, 10) բանկային գործը։ Ա ն պ ա ր տ ա դ ի ր ա ռ ա ր կ ա ն ե ր.—օտար լեզուներ եւ ուղղագրութիւն։

Հաշւապահական կուրսերն ընդունվում են երկու սեռի անձինք ոչ պակաս 15 տարեկանից, որոնք աւարտել են ուսման ընթացքը կամ քաղաքային դպրոցներում կամ դուրս են եկել միջնակարգ դպրոցների 3-րդ դասարաններից եւ կամ բռնել են համապատասխան քննութիւն։ Պարապմունքները բաժանված են կիսամեակների։ Ամբողջ դասընթացքի վճարը 60 րուբլի է։ Ընդունելութեան խնդիրները ընդունվում են ամեն օր կուրսերի դիւանատանը, Միքայէլեան պրօսպէկտի վրա, № 56 կամ հիմնադրի բնակարանում, Միքայէլեան փող, № 71։

6—10 Հիմնադիր կուրսերի՝ Ի. ԵԱ. ԲՐՕՆ-ՖՕՆ-ԲՐԵՆՆԵՐ